

Спеціалізовані бібліотечні випуски наукового журналу «Культура народів Причорномор'я» – підведення підсумків або пошук нової стратегії

Як видавничий проект серія бібліотечно-бібліографічних випусків наукового журналу «Культура народів Причорномор'я», що супроводжується електронною колекцією не має аналогів у регіонах України. Своє призначення стати провідним багатопрофільним науково-практичним виданням, основною метою якого є дії з інформаційно-методичної підтримки розвитку електронних ресурсів бібліотек Криму, виконано.

Шановні колеги, перед вами 15 спеціалізований бібліотечний випуск наукового журналу «Культура народів Причорномор'я». Як всякий ювілейний номер він дозволяє осмислити зроблене, підбити деякі підсумки, сформулювати своє бачення того, як буде розвиватися ця спрямованість журналу надалі і чи доцільно це взагалі. Головне, нам у черговий раз надається можливість поділитися з вами накопиченим досвідом, думками і планами, в тому числі про майбутнє професії бібліотекаря, дуже затребуваної сьогодні, але й такої, що має настільки багато різних ресурсних (що не вирішуються і зараз, і в близькому майбутньому так само) проблем.

Отже, бібліотечні випуски наукового журналу «Культура народів Причорномор'я» виходять з 2003 року, мають два взаємодоповнюючі напрями розвитку, які умовно можна визначити як бібліографічний та бібліотекознавчий. Всього без урахування матеріалів цього номера в об'єднаній серії бібліотечних випусків було випущено 2 монографічних дослідження, 8 покажчиків (один з них біобібліографічний) і 146 статей. Частина опублікованих матеріалів була супроводжена додатками, 30 з яких відносяться до малих форм тематичної та професійно-виробничої краєзнавчої бібліографії. У формуванні номерів взяли участь фахівці з найбільших бібліотек СНД, у тому числі з Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, Російської державної бібліотеки та Центральної наукової бібліотеки НАН Білорусі. Дуже важливо, що авторами статей у бібліотечних випусках наукового журналу «Культура народів Причорномор'я» за цей період захищено 5 кандидатських і одна докторська дисертація. Крім того статті багатьох молодих авторів були опубліковані у випусках вперше, що з одного боку допомагало їм зробити перший інформаційний звіт про свої дослідження, а з іншого, накладало на нас певну підвищену відповідальність за якість наданих науковому співтовариству відомостей.

У цілому підшивка п'ятнадцяти випусків складається з 20 томів і є на даний момент єдиним компендіумом, який системно забезпечує знайомство з історією створення електронних каталогів і перших електронних колекцій у навчальних, наукових та публічних бібліотеках кримського регіону. По суті справи, ці бібліотечні випуски для багатьох бібліотекарів стали єдиним видавничим майданчиком у Криму, де можна було представити свої дослідницькі матеріали найбільш повно, без будь-яких вилучень тексту та аналітики (іноді дуже спірної, особливо для управлінців вищої ланки). Дуже часто автори отримували можливість опублікувати навіть цілі, досить великі фрагменти персональних робіт і отриманих практичних результатів, оскільки саме ці матеріали, на наш погляд, являлять приклад вирішення проблем, які виникають при створенні інтелектуальної власності бібліотек.

Найбільш колоритно все вищесказане простежується в матеріалах, опублікованих у п'ятнадцятому спеціалізованому бібліотечному випуску наукового журналу «Культура народів Причорномор'я». Він, як і попередні ювілейні номери, складається з декількох томів і повторює вже добре відпрацьовану методику формування. **У першому томі до уваги фахівців пропонуємо першу самостійну наукову роботу молодого кримського спеціаліста – Строгіної Юлії Валеріївни (Макарової Ю. В.).** Попри всі можливі питання щодо форми викладу, об'єму чи її особистих уявлень про напрямки розкриття теми, необхідно відзначити, що дане дослідження вже має позитивний практичний результат. У першу чергу тому, що воно може бути активно задіяне в якості навчального посібника в профільних вузах при вивченні історії національної бібліографії України, оскільки сформоване з використанням одного з

найавторитетніших державних електронних ресурсів. По-друге, публікація доопрацьованої магістерської роботи показує, що автор дійсно має бажання і здібності займатися науковою діяльністю. Оперативне видання зібраного матеріалу в майбутньому може стати ще й тією необхідною базою, яка визначить професійний і кар'єрний ріст або наукову спрямованість її досліджень, а зараз (і це дуже важливо) надає своєчасну необхідну психологічну підтримку в професійному становленні. І третє, черговий раз бібліотечний випуск ініціює і виділяє підготованою окремою роботою новий напрямок розвитку електронних бібліотек, насамперед вузівських. У Криму він поки ніким не освоєний, що видається дивним. Як і раніше, тут і там ведуться бурхливі суперечки/розмови про матеріально-технічні труднощі, про авторство (і т.д.), що заміняють активні дії щодо формування своїх електронних бібліотек контентом, вже давно створеним користувачем. При цьому практично ніколи не ставиться питання про унікальність власноруч створюваних ресурсів і дійсному особистому авторстві репрезентованого в глобальній світовій мережі. Поміж тим у кожному вузі існує величезна кількість студентських наукових робіт, у тому числі тих, що пройшли захист за участю найавторитетніших офіційних представників, які ніяк не відображаються в інформаційному полі його бібліотеки. Тим самим втрачається великий унікальний інформаційний пласт, що зазвичай створюється за участю наукового керівника-представника цього вузу. Даний факт показує різницю, що існує в реальному і декларованому бібліотеками інформаційному супроводі результатів викладацької та дослідницької діяльності вчених, у тому числі молодих. Сподіваємося, що ця прогалина незабаром буде ліквідована.

У другому томі більшою частиною ми представляємо добірку доповідей науково-практичної конференції «Наукова бібліотека академічної установи: досвід, проблеми та перспективи інформаційного забезпечення дослідницької діяльності», що відбулася в м. Сімферополі на базі бібліотеки Кримської філії Інституту археології НАН України. Ці доповіді у програмі конференції були об'єднані в невеликі блоки (повна програма див.: http://www.center.crimea.ua/library/konferen_2009prg_kf.htm), які були сформовані згідно тематичного напрямку розвідок, хронологічного охоплення досліджуваних документів, опису технологічних аспектів розвитку бібліотеки в цілому та її невеликих, але унікальних колекцій зокрема. Усі таблиці, графіки, програми та інші додатки, представлені слухачам навіть у рамках стендових доповідей, були максимально збережені в основному тексті публікацій або у вигляді доповнень до них. Крім того, для порівняння реального стану справ у бібліотеках різних відомств у цьому випуску вперше розширено представлені матеріали, що відображають досвід роботи музейних бібліотек. Ці публікації показують, що комп'ютерні технології задіяні ними як метод/спосіб розвитку інформаційного ресурсу бібліотеки, але поки не дуже широко. Тому вважаємо, що в напрямку інформатизації/комп'ютеризації музейних бібліотек від професійного співтовариства на даний момент потрібна активна підтримка.

Звертаємо увагу колег і на інші матеріали краєзнавчого характеру, які також включені до другого тому. На наш погляд, сучасні дослідницькі тенденції, показані на прикладах конкретних бібліотек, допоможуть скоординувати свою діяльність відповідно до запитів сучасних користувачів, серед яких чимало і молодих фахівців бібліотек. Саме для цієї категорії віддалених користувачів традиційно створений **третій том, що включає в себе біобібліографії авторів даного ювілейного бібліотечного випуску.** Для нас є дуже важливим показати бібліотекарям, які починають свою трудову діяльність, що особистий внесок у свій професійний розвиток завжди знаходить своє практичне втілення, яке у свою чергу допомагає розширювати коло ділового спілкування.

У підсумку, вважаємо необхідним підкреслити, що різноманітна палітра представлених у п'ятнадцятому випуску доповідей і статей досить широко, багатопланово і доказово демонструє, що інформаційно-комп'ютерні технології стали невід'ємною частиною розвитку бібліотечної галузі як Криму, так і всього пострадянського простору. Крім того, ці матеріали наочно позначають інформаційно-комп'ютерні технології як основний інструмент проведення наукових досліджень, що стосуються формування документальних ресурсів як окремо взятій бібліотеки, так і аналітико-інформаційного супроводу цілого напрямку бібліотечної (і не тільки) науки.

Ми можемо стверджувати, що найважливіше завдання, заради вирішення якого були ініційовані бібліотечні випуски наукового журналу «Культура народів Причорномор'я», є вирішеним, але не в якісному плані, до цього, звісно ж, ще дуже далеко. На наш погляд, зараз особливо важливо дізнатися про ступінь задоволеності якістю роботи бібліотеки «просунутого користувача». Саме ця категорія зараз все більш обумовлює інноваційний імпульс суспільства в цілому і сучасної бібліотеки зокрема, і на неї спрямовані надії та сподівання фахівців не лише в Україні, але й у близькому і далекому зарубіжжі.

Тому подальший розвиток напрямку з видання бібліотечних випусків нам бачиться таким чином:

1) в обов'язковому порядку активніше розвивати бібліографічний і біобібліографічний напрями серії бібліотечних випусків, оскільки перша частина послідовно відображає розвиток наукового потенціалу Криму, а друга – активно просуває необхідну інформацію про роботи фахівців-бібліотекарів, які пов'язані з інформаційно-комп'ютерними технологіями;

2) бібліотекознавчий напрям змінити таким чином, щоб кожний наступний номер містив у собі статистичні та аналітичні матеріали приватного і загального характеру, які у своїй сукупності дозволять здійснити якісний аналіз стану і розвитку ІКТ у кожній конкретній бібліотеці або в будь-якому конкретному тематичному напрямку (наприклад, краєзнавчому, історичному, правовому, соціологічному та ін.).

Звісно, формат таких публікацій повинен змінитися. Вважаємо, це мають бути монографії або збірки статей одного автора, що відображають спочатку історію питання, а потім показують або пропонують стратегію розвитку. **Саме стратегію розвитку.** Щоб бібліотеки змогли з рангу установ, які вивчають досвід користувачів, перейти нарешті до рівня закладів, що формують навички роботи з інформацією та забезпечують суспільство сучасною якісною джерельною базою. Сподіваємося, незабаром такі роботи з'являться, можливо, вони будуть запропоновані «просунутими користувачами». Ми готові до подібного співпраці, тим більше, це також буде нашою черговою інновацією, дуже важливою для бібліотек усіх рівнів. Такі наші наміри. Виконання покаже майбутнє. А поки повідомляємо, що 15 спеціалізований бібліотечний випуск наукового журналу «Культура народів Причорномор'я» традиційно як і інші попередні бібліотечні випуски, є у вільному доступі за web-адресами:

[http://archive.nbuv.gov.ua/elib/crimea/;](http://archive.nbuv.gov.ua/elib/crimea/)

http://archive.nbuv.gov.ua/PORTAL/Soc_Gum/KNP/texts.html;

[http://www.center.crimea.ua/knp15.htm.](http://www.center.crimea.ua/knp15.htm)

*ЯДРОВА Галина Василівна,
керівник Центру інформаційних технологій МЦ «Крим»;
відп. редактор бібліотечних випусків і електронних версій
наукового журналу «Культура народів Причорномор'я»*